

INTERNATIONALE BESTSELLER

KATHARINA FUCHS

Anna en Charlotte

Het lot brengt
hen bij elkaar,
de pijn uit het
verleden maakt hen
onafscheidelijk

XANDER

ROMAN

ANNA

Het ijs was op deze plek bijzonder glad en Anna kon hier sneller schaatsen dan op de andere kanalen van de Spree. Ze maakte vaart om de maximale snelheid te bereiken, zette haar ene voet voor de andere en genoot van het gevoel om zonder te bewegen simpelweg te glijden. De piepkleine oneffenheden in het ijsoppervlak lieten haar benen nauwelijks merkbaar trillen. Vlak voordat ze tot stilstand kwam, maakte ze een halve cirkel, maakte opnieuw vaart en gleeed over hetzelfde stuk terug. Dit herhaalde ze eindeloos. Ze hield haar hoofd naar achteren. Het was gaan sneeuwen en de vlokken dwarrelde in Anna's ogen. Sommige bleven aan haar wimpers hangen. Ze liet er een paar op haar tong smelten en proefde de smaak.

De lucht was zo grijs en bewolkt dat er nauwelijks licht doorheen kwam, maar het moest allang tijd zijn voor het ontbijt. Het drong langzaam tot Anna door dat ze terug moest gaan. Ze wilde de gedachte het liefst negeren en gewoon doorschaatsen. Het was de ochtend van 24 december 1913 en uiterekend vandaag was het Wilhelms verjaardag. De zes kinderen werden in de ochtend verwacht om het cadeau te overhandigen. Anna was in het donker vertrokken om minstens een uur te kunnen schaatsen voordat ze de rest van de dag in huis zou moeten helpen.

Ze schaatste over de kanalen, die als een fijnmazig net door het hele Spreewald liepen, terug naar huis. Op een smalle plek stak een in het ijs vastgevroren tak uit. Door de dunne deken van verse sneeuw merkte Anna hem te laat op. Ze struikelde, kon zichzelf nog

net met haar handen opvangen, maar toen ze opstond, hoorde ze het geluid van scheurende stof. Ze schrok. Met nerveuze bewegingen zocht ze naar de scheur in haar lange rok om de omvang van de schade te kunnen inschatten. De scheur liep vanaf de zoom tot halverwege haar kuit en zat niet bij de naad, maar in het midden van de stof. Dat zag er niet goed uit en ondanks de kou kreeg ze het ineens warm bij de gedachte aan haar moeder. Maar ze had geen keuze, ze moest verder. Misschien zou ze de kans krijgen om de rok opvallend door haar oudere zus Emma te laten naaien voordat haar moeder de scheur opmerkte. Emma zat al in het derde jaar van haar kleermakersopleiding. Als Anna geluk had en het slim aanpakte, kon ze haar straf ontlopen.

Ze schaatste verder. De laatste brug was al in zicht. Eenmaal op de oever leunde ze met één hand tegen een boomstam en maakte ze hijgend de ijzers van haar laarzen los. Nu alleen nog de helling op en over het kleine houten bruggetje. Er hingen grote ijspegels aan de leuning. Anna had geen tijd meer, anders had ze de mooiste afgebroken om eraan te likken, alsof het een lolly was. Toen ze de hoek omsloeg en langs de drie grote treurwilgen liep, zag ze de heuvel en de konijnen- en ganzenhokken al. Daarachter stond het piepkleine huis, haar ouderlijk huis met het scheve leien dak, waaronder de twee slaapvertrekken zich bevonden. Het dak was bedekt met sneeuw.

Haar vader stond voor de openstaande voordeur en keek al naar haar uit. Hij had zijn zakhorloge – waar hij zo trots op was – in zijn hand en schudde langzaam zijn hoofd. Zijn volle donkere haar was al vroeg grijs geworden bij de slapen. Hij had opvallende, volle, bijna zwarte wenkbrauwen en een iets te grote neus. Philipp Tannenberg wilde zich net omdraaien toen hij Anna om de hoek zag komen.

‘Anna, waar bleef je zo lang? Iedereen wacht op je! Moet je nu altijd de laatste zijn?’

Hij sloeg zijn arm om haar schouders en trok haar het huis in. Het hele gezin was al verzameld in de gang. Alleen haar moeder ontbrak.

Anna’s gehijg was duidelijk hoorbaar in de stilte. Ze stelde zich

naast haar broers op en voelde meteen een stomp tegen haar ribben. Die was zo hard dat haar adem stokte en ze zich kromde van de pijn.

Er klonk onderdrukt gelach.

Haar zusje Dora vlijde zich tegen haar aan. Ze was dol op Anna en bewonderde haar, maar ze was bang voor haar broer Otto omdat hij hen telkens sloeg. Haar vader wilde iets zeggen, maar op dat moment ging de deur naar de keuken open en verscheen haar moeder. Anna legde haar vinger op haar lippen en begon te zingen: ‘O, wat zijn wij heden blij...’

Haar vader viel in met zijn diepe basstem en de rest van het gezin zong nu ook mee. Otto gaf Anna stiekem nog een paar keer een harde stomp op haar bovenarm, maar dit keer klauwde ze haar nagels diep in zijn huid.

Wilhelm kon zijn teleurstelling nauwelijks verbergen toen hij zijn enige geschenk kreeg: een leren schort dat hij zou dragen als hij als slotenmaker ging werken. En natuurlijk niet de trompet die hij zo graag had gewild. Maar een muziekinstrument was onbetaalbaar voor hun ouders.

De andere broers en zussen waren nog steeds ongeduldig, want ze wachtten op de taart.

‘Mag ik het eerste stuk?’ smeekte de kleine Dora en ze kauwde al gespannen op het uiteinde van een van haar bruine vlechten.

‘Eerst de jarige. Maar vandaag is er voor iedereen een stuk.’

Anna’s grootmoeder, die de hele tijd ineengezakt in haar zwarte jurk op de bank bij de tegelkachel had gezeten, stond nu moeizaam op. Ze ondersteunde met één hand haar rug en kreunde hoorbaar, waarbij ze, zoals iedereen wist, altijd wat theatrale gebaren maakte. Ze pakte een groot mes uit de la en begon de taart in gelijke stukken te snijden. De kinderen pakten razendsnel de afbrokkelende stukjes glazuur. Zo snel dat hun grootmoeder niet snel genoeg was om, meer voor de grap, naar hen uit te halen. Daarna tikte ze met haar vinger op haar gerimpelde, perkamentachtige wang. De kinderen wisten wat dat betekende: ze moesten haar ieder eerst een kus geven voordat ze

een stuk taart kregen, dat ze vervolgens meteen gulzig uit de hand opaten.

‘Zo, en nu is het afgelopen!’ Hun moeder klapte in haar handen. ‘Het is vandaag kerst en er is nog veel te doen. Max, jij kunt het hout hakken. Dat kun je het beste in de schuur doen, anders is het straks te vochtig nu het weer begint te sneeuwen. Wilhelm en Otto mogen met papa het bos in om de kerstboom te halen.’ En tegen de drie meisjes zei ze: ‘Jullie heb ik in de keuken nodig.’ Ze keek Anna aan en stak haar wijsvinger op. ‘En met jou heb ik straks nog een appeltje te schillen.’

Anna beantwoordde eerst de strenge blik van haar moeder en boog toen haar hoofd om stiekem naar achteren te gluren. Had haar moeder gezien dat haar rok was gescheurd of was ze gewoon boos omdat Anna te laat was? Op kerstavond zou ze haar toch niet heel zwaar straffen?

Maar dat kon je bij haar moeder nooit weten en Anna begon al allerlei uitvluchten te bedenken. Waardoor zou ze onderweg opgehouden kunnen zijn? Omdat ze achtervolgd was door de Duitse herder van de schoenmaker? Dat was haar eerder overkomen toen hij zich van de ketting had losgerukt. En dat zou ook de scheur in haar jurk verklaren. Meestal was Anna erg inventief in het bedenken van smoesjes. Toch hielp het haar niet veel omdat haar moeder meedogenloos alles haarfijn uitzocht. Anna wist dit en ze wist ook dat haar moeder nog veel bozer werd over een smoes – met de pijnlijke gevolgen daarvan – dan over welke overtreding dan ook die daarmee verdoezeld moest worden. Toch kon Anna zelden de verleiding weerstaan om het met verrassend ongeloofwaardige excuses te proberen.

‘Wanneer eten we de ganzenpepersoep?’ vroegen de jongens nu.

‘Gaan jullie nu eerst maar eens aan de slag, jullie hebben tenslotte net taart op,’ was het antwoord.

Ze renden de keuken uit. Wilhelm pakte nog het laatste stuk en keurde zijn cadeau geen blik waardig. Hij vestigde al zijn hoop op kerstavond. Nu was het tijd om met zijn vader de kerstboom te kap-

pen. Dat was zijn voorrecht. Dat was ten minste één voordeel van jarig zijn met Kerstmis.

Anna pakte een wit schort van de haak aan de keukendeur. Ze kon er eindelijk bij zonder op te hoeven springen. Ze was nu veertien, drie jaar jonger dan haar oudste broer Wilhelm, die vandaag jarig was. Het afgelopen jaar was ze zo hard gegroeid dat ze ineens geen jurk meer paste en langer was dan bijna alle andere kinderen van haar leeftijd, inclusief haar beste vriend Erich.

Haar grootmoeder had de keukentafel leeggemaakt en haar moeder zette een mand met aardappelen op tafel.

‘Hier, Anna. Maar wel dun schillen. En steek de ogen er voorzichtig uit. En Dora kan vast met het raspen beginnen.’ Haar moeder pakte een groot mes uit de la. ‘Kom, Emma, het is tijd om te slachten.’

Zonder een woord te zeggen volgde Emma haar moeder, die met een emailen kom en het mes de keuken uit liep. Anna en Dora leefden met haar mee. Ganzen slachten was voor hen alle drie altijd de walgelijkste klus. Ze begonnen allebei aan hun eigen taak, maar toen hoorden ze buiten het luide gekakel van de ganzen en drukten ze hun handen tegen hun oren.

Een poosje later kwamen haar moeder en Emma terug met in de kom twee dode dieren. Zwijgend pakte haar grootmoeder een ketel kokend water van het fornuis en goot het water over de ganzen. Daarna ging ze weer op haar plaats bij de kachel zitten en begon ze een van de ganzen te plukken.

‘O, mama, blijft er dit jaar ook een gans voor ons over?’

Anna begon al te watertanden als ze alleen al aan het krokante vel dacht. De walging voor het slachten was snel verdwenen. Zodra het dier dood was, zag Anna het alleen als iets eetbaars en in dit geval als iets erg lekkers. Ze merkte zelf wel dat haar houding ambivalent was, maar ze zou nooit vrijwillig hebben geholpen met het slachten. Haar moeder hield daar rekening mee, omdat ze haar nog altijd meer als een kind beschouwde dan als een volwassene.

De geur van braadvlees hing al dagen in het hele huis.

Maar haar moeder sloeg haar hoop de grond in.

‘Ach, Anna, je weet toch dat de ganzen allemaal zijn besteld? Deze is voor de priester. We houden alleen de ingewanden en de vleugels. Maar samen met de knoedels en de ingelegde rode kool vormen die ook een goede maaltijd. En Anna,’ vervolgde ze, ‘voortaan zorg je dat je op tijd thuis bent. Je weet dat iedereen weer op je moest wachten. Als dit nog een keer gebeurt, krijg je huisarrest. Heb je dat begrepen?’

Anna was opgelucht. Toch deed ze haar mond open om het excuus dat ze inmiddels had bedacht te vertellen, maar haar moeder gaf haar daartoe niet de kans.

‘Stop, Anna, ik heb vandaag echt geen tijd voor je verhalen. Ga aan het werk en verbeter jezelf!’

Op dat moment hoorden ze Anna’s vader luid zingend terugkomen uit het bos. Anna en Dora gooiden de messen en raspen op tafel, haastten zich naar het keukenraam en deden het open. ‘Papa, papa, dit is echt de mooiste kerstboom die we ooit hebben gehad. Mogen we helpen met optuigen?’

‘Anna, doe het raam dicht, straks ga ik nog dood!’ zei haar grootmoeder met een krakende stem en ze kreeg weer eens een heftige hoestbui. Anna sloot het raam met een klap en rende de gang in om haar vader te begroeten.

Om vijf uur ’s middags vertrok het gezin voor de mis naar de kerk van Vetschau. Alleen Emma en Wilhelm waren al eerder vertrokken om zich om te kleden voor het kerstspel waar ze dit jaar aan meededen. Het sneeuwde niet meer en de kinderen waren blij met de verse sneeuw, die echter zo poederig was dat ze er geen sneeuwballen van konden maken. Je kon de sneeuw zelfs ruiken, dacht Anna, voor zover de geur niet overheerst werd door de geur van houtskoolvuur. Ze genoot van de heerlijke mengeling van ongeduld en voorpret en had het gevoel dat ze elk moment in haar geheugen moest prenten. Het liefst wilde ze zeggen: stop even, ik wil hier nog een paar minuten of zelfs een paar uur volop van genieten. Maar

eigenlijk kan ik niet langer wachten en moet alles snel verdergaan!

In de kerk hoorde ze allerlei geluiden, het dichtslaan van de liedboeken, het geritsel van de stof van de jassen, een klein kind dat luid begon te huilen en vervolgens, gerustgesteld door zijn moeder, plotseling weer stil was, voordat de priester het kerstverhaal voordroeg. Anna en Dora hielden elkaars hand vast terwijl ze naar de bekende woorden luisterden.

Kon ik de tijd maar laten stilstaan, dacht Anna.

Ook de terugweg was magisch. In sommige ramen zagen ze al brandende kerstboomkaarsjes met daarachter mensen als uitgeknipte silhouetten.

En toen was het eindelijk zover. Opnieuw verzamelden alle kinderen zich bij hun vader in de gang, die dit keer helemaal donker was. Dora en Otto, de twee jongsten, droegen samen een gedicht voor, waarbij ze om de beurt een regel opzeiden. Daarna zongen ze kerstliederen totdat eindelijk de deur naar de keuken openging.

De kerstboom was opgetuigd met kerstballen en lametta en verlicht met kaarsen die het hele jaar door waren verzameld. Eronder en ernaast lagen de cadeautjes: Dora's oude pop had een nieuw matrozenpak, uiteraard door Emma zelf genaaid van restjes stof. Voor de jongens was er een werkbank met wat gereedschap dat hun vader niet meer nodig had of speciaal voor hen had gemaakt.

Anna zag al meteen dat ze een nieuwe jurk had gekregen, gemaakt van een mooie donkerblauwe wollen stof, die ze ergens eerder had gezien. Ze kwam er nu alleen niet op waar. Hij had een wit kraagje dat je los kon knopen. Ze pakte hem voorzichtig op en hield hem voor haar lichaam. De stof jeukte een beetje, maar de jurk zou haar zeker goed staan. Toen ze opkeek, zag ze dat haar moeder haar opnam. Ze zag er moe uit en haar ogen hadden geen glans, maar ze had nog net zulk bruin en vol haar als Anna. Haar moeder legde haar hand op Anna's schouder.

'Emma heeft hem voor je genaaid. Je past immers niets meer, je

wordt nu volwassen. Ik ga voor komend najaar op zoek naar een plek waar je in de leer kunt.'

Anna glimlachte, maar ze kreeg het nare gevoel dat het hoogtepunt van geluk nu was bereikt en binnen een paar seconden voorbij zou zijn.

Ze keek naar haar broer Wilhelm. Hij probeerde te doen alsof hij blij was. Natuurlijk had hij geen trompet gekregen. Daar hadden hun ouders nu eenmaal geen geld voor. Hij moest genoeg nemen met het gereedschap dat voor de drie jongens samen bedoeld was. Maar hij was geïnteresseerd in muziek en wilde geen ambacht leren zoals de anderen.

Toen ze met z'n allen aan de keukentafel gingen zitten voor het eten, werd Wilhelm echter ook aangestoken door de stemming van de anderen. De ganzenvleugels en ingewanden met rode kool en knoedels waren het lekkerste wat ze in lange tijd hadden gegeten en er was vandaag genoeg voor iedereen. Anna keek op van haar bord, stopte met kauwen en keek naar haar broers, zussen en ouders. Ze waren arm, hun moeder was streng en haar broers plaagden haar elke dag. Toch hield ze van ieder lid van de familie, vooral van haar vader en van Dora. Maar ineens had ze het gevoel dat iemand een stalen ring om haar borst had geklemd, die met elke ademhaling strakker werd getrokken. En op dat moment wist ze dat er voor haar geen zorgeloos gezamenlijk kerstfeest meer zou zijn.

CHARLOTTE

Ook op landgoed Felten zat de familie op kerstavond 1913 bij elkaar. In Saksen werd op kerstavond traditioneel *Neunerlei* gegeten, een salade die uit precies negen ingrediënten bestond en waar in elk geval altijd aardappelen, selderij, uien en haring in hoorden. De veertienjarige Charlotte was er niet dol op. Maar om haar vader niet boos te maken overwon ze haar afkeer en liet ze het niet merken.

Ze was erg blij met de cadeaus die ze dit jaar had gekregen, en terecht. Ook zij had een nieuwe jurk gekregen en bovendien twee paar nieuwe laarzen, drie boeken, garen en een borduurraam.

Op de tafel in de eetkamer lag een damasten tafelkleed, waar Charlottes grootmoeder wekenlang aan had gewerkt om het te versieren met fijn Engels borduurwerk in kerstmotieven. De tafel was gedekt met het Meissen-servies met de groene mingdraak en het zilveren bestek. Charlotte was vooral onder de indruk van de messenleggers in de vorm van een dier, die eruitzagen alsof ze in een langgerekte galop over de tafel sprongen. In het midden van de tafel stond de blauwe kerstpiramide met boompjes van houtkrullen en draaiende engelen van houtsnijwerk met muziekinstrumenten. De kerstboom, een zilverspar, vol en gelijkmatig gegroeid, kwam uit hun eigen bos.

‘Er ontbreekt dit jaar iets in de neunerlei.’

Charlottes vader trok zijn mondhoeken naar beneden. Zijn vrouw keek verschrikt naar haar moeder, die onmiddellijk stopte met kauwen en diep ademhaalde. Als het gezinshoofd iets niet zinde, leidde dat meestal tot een van zijn beruchte driftbuien.

‘Wat zou er ontbreken, Richard?’ vroeg zijn vrouw hem. ‘We hebben de salade met dezelfde negen ingrediënten bereid als elke kerst-avond. Vraag maar aan je moeder, zij heeft geholpen.’

‘Vraag maar aan je moeder, vraag maar aan je moeder... Ik hoef niets aan mijn moeder te vragen om te merken dat hier iets mis is. Ik proef het. Punt uit.’ Richard gooide zijn servet op het bord en sprong op. Zijn gezicht liep gevaarlijk rood aan. ‘Drie vrouwen zijn niet in staat om met kerst neunerlei klaar te maken zoals het hoort. Dan vergaat de eetlust je toch.’

Iedereen wist dat het geen zin had om hem te sussen. Elk woord dat nu werd gezegd, zou hem alleen maar nog meer op stang jagen en wat er dan kon gebeuren was volkomen onvoorspelbaar.

Ook Charlotte was nu een beetje bang voor haar vader. Ze was de klap met de rijzweep die ze tijdens zijn laatste woedeaanval had gekregen niet vergeten. Als ze niet razendsnel was weggedoken, zou hij haar in het gezicht hebben geslagen. Ze hoorde het gesis waarmee de zweep langs haar haar was gegaan nog steeds. En dat alleen omdat ze ’s avonds was vergeten de lantaarn in de stal te doven.

Ineens dacht ze het reddende idee te hebben. ‘Kunnen we de neunerlei niet gewoon overslaan en meteen de chocoladepudding laten serveren? Die vind je toch altijd lekker?’

Er viel een onheilspellende stilte, waarbij alleen het getik van de staande klok te horen was. Charlotte durfde haar vader niet aan te kijken. Iedereen hield zijn adem in, niemand zei een woord. Richard staarde naar zijn dochter, met zijn lippen iets geopend. Maar voor hem waren haar woorden inderdaad een redmiddel dat hem uit de hulpeloze toestand haalde waarin hij altijd raakte door de opwel-lende woede. Hij liet zich overtuigen, maar niet zonder een zin uit te spreken die bedoeld was om zijn vrouw te kwetsen. ‘Ja, je hebt gelijk, Lotte, de varkens kunnen het vreten krijgen. Het dienstmeisje moet het dessert brengen. Misschien raken we daarvan wel verzadigd.’

Hij ging weer aan tafel zitten en keek de anderen aan alsof er niets was gebeurd.

Charlottes moeder Lisbeth slaakte een zucht van verlichting. Ze stond op en pakte de kristallen schaal. Richard leek te zijn vergeten dat kerstavond de enige dag van het jaar was waarop het bedienend personeel vrij had zodat ze zelf kerst konden vieren. Lisbeth had vandaag alle personeelsleden plechtig bij de boom een geschenk overhandigd dat ze uiterst zorgvuldig had uitgekozen. Ze liep naar de keuken om het toetje te halen. Met een lepel proefde ze de salade nog een keer en ze fronste haar wenkbrauwen. Ze zou echt niet weten welk ingrediënt er zou moeten ontbreken, als er al iets was vergeten. Maar het was het verstandigst om het onderwerp te laten rusten. Hoewel ze erg leed onder de plotselinge driftbuien van haar man, had ze geleerd ermee om te gaan. Meestal vergat hij van de ene op de andere seconde de reden voor zijn woede en kwam hij zelden op de aanleiding terug. Aan het begin van haar huwelijk had ze telkens lang nagedacht over wat ze verkeerd had gedaan. Maar haar schoonmoeder, Wilhelmine, stond haar bij en was een bondgenoot in de omgang met het moeilijke karakter van haar zoon.

‘Lisbeth, het is het beste om kalm te blijven en te wachten tot de donderbui voorbij is. En daarna is het weer snel vergeten. Richard is met deze driftbuien begonnen toen hij twee was en is er nooit mee opgehouden. Je zult hem niet kunnen veranderen.’

De familie zat weer bij elkaar aan tafel en lepelde de chocoladepudding op. De stemming onder de vrouwen was gespannen. Ze wisten dat zelfs de geringste aanleiding Richard een nieuwe woedeaanval kon bezorgen. Charlotte hield net haar kom op voor een tweede portie toen plotseling de deur openging. Lisbeth liet van de zenuwen haar lepel vallen.

‘Leutner, wat is er?’ bromde Richard.

Leutner was de goede ziel van het landgoed en was al lang voordat Charlotte was geboren in dienst van de Feltins gekomen. Met zijn schouders onder de sneeuw, zijn pet in de hand en zo buiten adem dat hij amper kon praten, kwam hij de eetzaal binnen. ‘Meneer Feltin,

Berta, ze wil kalven. Ik wilde nog even naar haar kijken en hoorde haar op het erf al loeien. De stalknecht is bij haar. Ik geloof dat het zover is.'

'Verdomme! Had die domme koe niet nog één dag kunnen wachten? Zelfs op kerstavond laten de beesten me niet met rust. Ik kom al. Lotte, laat de pudding staan. Jij wilde er immers bij zijn als Berta haar eerste kalf krijgt.'

Charlotte zette haar kom weer neer. Ze wist dat haar vader eigenlijk ook uitkeek naar de geboorte en niet veel waarde hechtte aan Kerstmis. De geboorte van een kalf was altijd iets bijzonders.

'Als het kalf voor middernacht komt, zal het een kerstkind zijn.'

Richard lachte.

'Een kerstkalf.'

'Wat zeggen jullie nou allemaal? Godslasteraars!' mopperde Wilhelmine.

'Onzin. We moeten nog maar zien of het echt zo snel zal gaan. Misschien hebben we de veearts nog nodig. Nou, die zal blij zijn op kerstavond.'

Richard liep de kamer uit en trok in de gang haastig zijn laarzen en jas aan. Charlotte volgde en rende het voorplein op. 'Lotte, Richard, jullie kunnen niet in jullie goede kleren een koe verlossen!' riep haar moeder hun nog na.

Niemand lette op haar. Ze liepen over de besneeuwde kasseien van het donkere voorplein in de richting van de koeienstal en volgden Leutner, die met zijn carbidlantaarn de weg verlichtte. Door de dichte sneeuwjacht konden ze nauwelijks iets zien. Het luide, langgerekte geloei van de koe was echter niet te missen.

Met een glazige blik liep de koe onrustig heen en weer. De stalknecht had haar gescheiden van de andere koeien en haar naar een grote box gebracht waarin ze zich vrij kon bewegen. Richard liep langzaam naar haar toe, sprak haar geruststellend toe en streelde haar bezwete vacht. Toen hij haar twee dagen geleden had onderzocht, had hij niets ongewoons ontdekt. Het kalf lag in de juiste positie en de baarmoedermond was nog niet open geweest. Maar haar luide, rus-

teloze geloei was niet normaal. Berta bleef even stilstaan en Richard maakte van de gelegenheid gebruik om haar te voelen. De druk op de maag was duidelijk pijnlijk voor de koe. Ze verplaatste zichzelf naar de andere hoek van de stal.

‘Probeer haar om haar nek te pakken, ik moet haar nog een keer van dichtbij bekijken!’ instrueerde hij de stalknecht.

‘Papa, kijk daar.’

Charlotte was helemaal hees van de spanning. Ze stond achter de lage deur van de box en wees naar Berta’s achterwerk. Maar Richard zag zelf al dat het vruchtwater met delen van de vruchtzak naar buiten kwam. En er was al een poot te zien. Richard pakte de ene voorpoot en tastte naar de tweede. Daarna trok hij er voorzichtig en langzaam aan. Toen verscheen de kop. Berta stond nu heel stil.

‘Goed, Berta, je bent er bijna. Je bent een braaf meisje.’

De rest van het kleine lijfje gleed eruit en Richard probeerde het enigszins op te vangen zodat het minder hard de grond zou raken. Charlotte stond nu naast hem. De geur van het pasgeboren kalf, waarvan de vacht nog steeds heel nat en plakkerig was, plus de geur van de stal, het stro, vermengd met die van bloed en vruchtwater, was voor haar iets vertrouwds en vreemds tegelijk. Ze genoot van het moment en legde haar handen op haar hete wangen, die nat waren van de tranen.

De vacht was zwart-wit gevlekt, net als die van de moeder. Een bijna zwarte kop met een witte bles. Charlotte had nog niet veel geboortes meegemaakt, omdat ze meestal ’s nachts plaatsvonden. De dieren leken altijd te wachten op de rust en de duisternis, en Charlotte mocht nooit zo lang opblijven. Eén keer had ze stiekem in de stal gewacht, maar toen was ze daar in slaap gevallen en had ze net het moment suprême gemist. Ze verbaasde zich over haar vader, die nu zo kalm en evenwichtig leek. Hoewel hij meestal rusteloos en bazig was, merkte ze dat hij ook geraakt was door de gebeurtenis.

‘Hier, Lotte.’

Richard hield haar een zakdoek voor, geborduurd met de letters

RE, en een bundel stro. ‘Je mag haar droogwrijven als je wilt. Het is trouwens een meisje.’

Natuurlijk wilde Charlotte dat. Ze veegde eerst haar gezicht af met de zakdoek, pakte daarna de bundel stro en begon heel zachtjes over het kalf te wrijven.

‘Hoe zullen we haar noemen? Heb je al een naam bedacht?’

‘Ja, ze moet Lisa heten.’

Het kalf probeerde op te staan terwijl de moeder haar aflikte. Maar haar poten bleven knikken. Pas na enkele pogingen lukte het haar om wiebelig te blijven staan. Ze begon meteen te zoeken naar de uier, terwijl Berta rustig stond te wachten. Richard draaide het kalfje nog een keer om en leidde haar kop een beetje in de goede richting. Ze zocht en likte, deinsde weer terug en vond uiteindelijk wat ze zocht. Tevreden zoog ze haar eerste melk op.

Richard aaide de koe en prees haar. ‘Goed gedaan, Berta. Je hebt ons in elk geval niet lang laten wachten, als het dan toch op kerst-avond moest zijn.’ En tegen de stalknecht zei hij: ‘Geef haar extra eten en vers water! En voor de rest, welterusten en vrolijk kerstfeest.’

Hij sloeg zijn arm om Charlotte heen en trok haar met zich mee de stal uit.

In het landhuis was het al helemaal donker. Richard keek op zijn gouden zakhorloge. Het was al erg laat.

‘Nou, hup naar bed, Lotte. Morgen moeten we weer heel vroeg op, dan komt de hele familie.’

Charlotte trok haar mantel uit en merkte dat die onder de mest en het bloed zat. Haar vader zag er niet veel beter uit. Onbekommerd gooide ze de vuile mantel over de haak en ze maakte zich lang om haar vader nog een kus op zijn wang te geven en in zijn oor te fluisteren: ‘Dat was een mooi kerstfeest, papa, welterusten.’

Hij knipoogde even met zijn rechteroog en beantwoordde de kus vluchtig, maar in gedachten was hij al ergens anders en al bezig met de planning voor de volgende dag.

‘Jaja, het is goed, ga nu slapen.’

Charlotte merkte dat zijn liefdevolle stemming was verdwenen. Ze registreerde het zonder er al te veel over na te denken, daar was ze veel te moe voor. Stilletjes sloop ze haar kamer in, kleepte zich uit en doofde het licht.